

Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin KKTC Eğitim Sistemine Yansımalarına Genel Bir Bakış

An Overview of the Reflections Coronavirus (Covid-19) Pandemic Process on the TRNC Education System

Simen EGELİ *
Melih Burak ÖZDEMİR **

Öz:

Koronavirüsün dünya genelinde yaratmış olduğu krizin, sağlık başta olmak üzere sosyal, mali, ruhsal yaşamlarımız ve eğitime olumsuz yansımaları sürmekte ve ne zaman sonlanacağına dair net bir şey söylemek de pek mümkün gözükmemektedir. Koronavirüs, dünya genelinde ciddi bir kriz hali doğurmuş ve bu kriz, eğitimde karşı karşıya kalınan sorunların çözümünde açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının aslında bir temel öğrenme kaynağı olarak vazgeçilmez olduğunu gündemimize sokmuştur. Sorun bölgesel değil, küreseldir ve bu noktada eğitimde doğru adımlar atılmaz ise pandemi süreci dünya genelinde ciddi eğitim aksamalarına sebep olacak gibi durmaktadır. Bu sebeple de eğitim sisteminin, gerek küresel ölçekte gerekse de ülkeler ölçeğinde eğitim paydaşlarınca, pandeminin eğitim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak, eğitimin üzerindeki kara bulutları dağıtacak işlevsel dokunuşlarına ihtiyacı olduğu ortadadır. Bu çalışmada covid-19 pandemisinin KKTC eğitimine yansımaları ve bu süreçte KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) ve Eğitim Sendikalarının, yeni normal olarak kabul edilen pandemi sonrası süreçte ortaya çıkan yeni eğitim paradigmaları doğrultusunda eği-

*Karaođlanođlu İlkokulu Müdür Yrd., Yakın Doğu Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, KKTC/Girne, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0001-5979-3250>

**Lefke Avrupa Üniversitesi PDR Doktora Öğrencisi, KKTC/Girne, mlhbrk52@hotmail.com, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0001-7016-0745>

timde sürdürülebilirlik açısından almış oldukları karar, uygulama ve ortaya konan önerilerine değinilmiştir. Çalışmanın sonucu olarak covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yaşanan eksikliklere rağmen, KKTC’de, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ve YÖDAK’ın, eğitim paydaşlarının da ortaya koyduğu öneriler doğrultusunda, eğitimi kesintiye uğratmamak adına hali hazırda var olan açık ve uzaktan eğitim olanaklarını hızlıca uygulamaya soktuğunu ve eğitimde sürdürülebilirlik açısından etkili adımlar attığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Koronavirüs, pandemi, eğitim.

Abstract:

The global crisis caused by the corona virus continues to have negative reflections on health, social, financial, spiritual lives and education, and it does not seem possible to say anything clearly about when it will end. The corona virus has created a serious crisis throughout the world, and this crisis has put on our agenda that open and distance education practices are essential as a basic learning resource in solving the problems faced in education. The problem is global, and at this point, if the right steps are not taken in education, the pandemic process seems to cause serious educational disruptions worldwide. For this reason, it is obvious that the education system needs functional touches that will reduce the negative effects of the pandemic on education and dissipate the dark clouds over education, both on a global scale and on a national scale. In this study, the reflections of the covid-19 pandemic on TRNC education and in this process, the TRNC Ministry of National Education and Culture, Higher Education Planning, Supervision, Accreditation and Coordination Board (YODAK) and Education Unions' decisions, implementation and suggestions, in terms of sustainability, are mentioned in line with the new educational paradigms emerging in the post-pandemic process, which is considered to be the new normal. As a result of the study, despite the deficiencies in the field of education during the covid-19 pandemic process, in line with the suggestions of the Ministry of National Education and Culture and YODAK, and education stakeholders, open and distance education opportunities are available in the TRNC

Key Words: Coronavirus, pandemic, education.

Giriş:

Ulaşım sektöründeki gelişmeler ve şehirleşme oranlarındaki artışlar, yaşamları daha da iç içe bir hale sokmuş, bu da hastalıkları insanlar arasında daha kolay yayılabilir bir hale getirmiştir. Bu hastalıkların geniş kitlelere yayılmasıysa alan-yazında 'Pandemi' olarak isimlendirilmektedir. Pandemi, bir alanın hemen hemen hepsinde ya da bir grup insan, hayvan ya da bitkinin neredeyse tümünde bulunan salgınlar ve hastalıklar olarak ifade edilir (Cambridge Dictionary, t.y.).

Koronavirüs fark edilmesi çok da kolay olmayan, bulaşıcılık özelliğine sahip, hızlı yayılabilen salgın bir hastalıktır. 2019'un sonunda Çin'in Wuhan kentinde başlayan Koronavirüs salgını dünyanın diğer coğrafyalarına da hızlıca yayılmıştır. Dünya genelinde ülkelere baktığımızda, salgın sürecinin başlarında Çin kaynaklı haberleri hafif bir tedirginlik ile izleseler de ülkelerin pek çoğu önlem noktasında kararsız kalmıştır. Çin hükümeti, meydana bu yeni hastalığın salgın halini aldığı ise 11 Ocak 2020'de açıklamıştır. Çin dışında ilk vaka 13 Ocak 2020'de Tayland'da Çin vatandaşı bir kadında tespit edilmiştir. İlerleyen süreçte virüs ile ilgili haberler hızla artmaya başlamış ve Japonya 16 Ocak 2020'de açıkladığı vakayla hastalığın görüldüğü 3. ülke olmuştur. Avrupa kıtasıysa virüs ile ilk tanışmasını 25 Ocak 2020'de Fransa'nın yaptığı açıklamayla resmi olarak duyurmuştur (Euronews, t.y.). Moğolistan ise ülke genelinde eğitim kurumlarının tümünü kapatan ilk ülke olmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 11 Mart 2020'de virüsü küresel salgın (pandemi) ilan etmiş, 11 Mart 2020'de T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye'de ilk vakanın görüldüğünü duyurmuştur (CNN Türk, t.y.). 12 Mart 2020'de Türkiye'de ilk ve orta dereceli okullar ve üniversitelerde eğitime ara verilmiş, 17 Mart 2020 itibarı ile pek çok ülke ve kurum, uzaktan çalışma sistemine geçmiştir (Euronews, t.y.). Süreç başladığıdaysa okullarla ilgili hızlı kararlar alınmak zorunda kalınmıştır. Salgının başlamasıyla beraber ilk kapanan kurumlar genellikle eğitim kurumları olmuştur. 10 Mart 2020 itibarı ile de dünyadaki her 5 öğrenciden biri koronavirüs sebebiyle okuldan uzak kalmak zorunda kalmış, her 4 kişiden biri de yükseköğretim kurumlarında eğitimlerine ara vermiştir (UNESCO, t.y.).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise 11 Mart 2020 tarihinden itibaren covid-19 pandemisi sebebiyle geleneksel eğitime ara verilerek, bu süreçte virüsün yayılımının önlenmesi için dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi adada da okullar geçici olarak kapatılmıştır.

Covid-19 pandemisi 2019 senesinin Aralık ayında Asya kıtasında ortaya çıkmış ve 2020 martında 4 ay gibi kısa bir zaman zarfında tüm dünyayı etkisi altına alan bir pandemiye dönüşmüştür (WHO; 2020a, 2020b). Ülkeler ve yerel yönetimler, covid-19 pandemisinin yayılımını yavaşlatmak için; ev hapsi, seyahat yasağı ve okulları kapatma gibi tedbirler almak durumunda kalmış, eğitim kurumlarının kapatılması ile beraber de milyonlarca çocuk, genç ve yetişkin, okullarına ve üniversitelerine gidememiştir. Bu durum ilerleyen zamanlar için fırsat eşitliği noktasında öğrenciler adına büyük sorunlara sebep olabilecektir (Giannini ve Lewis, 2020).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)(2020) verilerine göre, 7 Nisan 2020’de covid-19 pandemisi sebebiyle 188 ülkede okullar kapanmış ve dünya genelinde öğrenci nüfusunun yaklaşık %92’si (1,576,021,818) bu süreçten olumsuz yönde etkilenmiştir. UNESCO, okulların kapanmasının olumsuz etkilerini azaltmak için özellikle savunmasız ve dezavantajlı gruplara dönük olarak ülkelerin önlemler almasını istemiş, uzaktan eğitim vasıtasıyla herkes adına eğitimin sürekliliğini sağlamaları adına ülkelere destek vereceğini açıklamıştır.

2019’un sonunda başlayan pandemi bütün dünyada bir kasırğa olma yolunda ilerlemiştir. Bu kasırğanın var olan sonuçlarının yanında; sosyo-kültürel, politik, mali ve tahmin edemediğimiz pek çok alanda bütün dünyayı etkisi altına alması muhtemel bir senaryo olarak halen karşımızda durduğu gerçeğini göz ardı etmemek gerekir. Eğitim boyutu hiç şüphe yok ki bu kasırğanın ortasında kalmış ve pandemi eğitime bakışımızı ve eğitimi yorumlama şeklimizi bu noktada değiştirmiştir (Bozkurt ve Sharma, 2020).

Covid-19 pandemisinin eğitim üstündeki etkilerine baktığımızda; teknoloji tabanlı öğrenmeye erişim zorluğu, okulların ve sınav takvimlerinin ertelenmesi, öğretmen eğitimlerinin aksamaması, uzaktan eğitimin ebeveynlere yük getirmesi, çocuklar için sosyal izolasyona sebep olması, okulların yalnızca bir öğrenme ortamı değil, aynı zamanda sosyalleşmenin sağlandığı, toplumsal bir ortak alan olduğu, okulların eğitim dışındaki rollerinin de iyice anlaşıldığı, geleneksel eğitim dışında uzaktan eğitim gibi farklı eğitim yöntemlerinin de olduğunun farkına varıldığı bir süreç olmuştur. Bu süreçte eğitim kurumlarının kapanması, ülkeleri, eğitim sistemlerini ayakta tutabilmeleri için yenilikler yapmaya zorlamış, dünya genelinde yeni eğitim sistemleri şekil almaya başlamış, kesintisiz eğitime devam edebilmek adına ülkeler arayış içine girmiştir.

Çalışmanın Amacı

Pandemi sebebiyle dünya olarak aslında çok da belli olmayan hatta stres yüklü bir zamandan geçiyoruz. Tüm dünyayı sarsan ve KKTC’de de etkisini ciddi maddada hissettiğimiz bu zor süreci hep beraber yaşıyor ve endişeli bir şekilde sürecin nasıl sonlanacağını merak ediyoruz. Bu süreç gerek kişisel gerekse de kurumsal anlamda pek çok alışkanlıklarımızı da değiştirmek zorunda kaldığımız bir dönem olarak hatırlamamızda kalacaktır. Hepimizi zorlayan bir süreç olarak pandemiyi doğru yönetebilmek, normale dönebilmek ve zorlukları lehimize çevirebilmek için topyekün gayret göstermek kaçınılmaz görünmektedir.

Tüm dünyada yaşanan pandemi sebebiyle toplum olarak kaygı, panik ve korku yaşamamız oldukça doğaldır ancak çocukları bu yaşanan olumsuzlukların dışında tutmamız da pek mümkün değildir. Pandemi süreci gibi yaşam olayları karşısında çocukların ve ergenlerin stres yaşamaları ya da endişe reaksiyonları ortaya koymaları olasıdır. Özellikle çocukların bilişsel gelişim düzeyleri ve kısıtlı tıbbi bilgileri sebebiyle pandemi veya virüs gibi kavramları anlamakta da zorluk yaşamaları doğaldır. Oldukça fazla belirsizliği içinde barındıran bu yeni düzende kuşku yok ki süreçten en fazla etkilenen sektörlerin başında ‘Eğitim’ gelmektedir. Bu çalışmada

covid-19 pandemisinin KKTC eğitimine yansımaları ve bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖDAK'ın, eğitim paydaşlarının da ortaya koyduğu öneriler doğrultusunda, eğitimde devamlılığı sağlamak için almış oldukları kararlara ve uygulamalara ve yeni normal olarak ifade edilen içinde bulunduğumuz dönemde, geçerli olmaya başlayan eğitim paradigmalarına değinilecektir.

KKTC Mili Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın Pandemi Sürecindeki Eğitim Karar ve Uygulamaları

Tablo 1. KKTC MEB İlköğretim Dairesi tarafından yapılmış çalışmalar

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Dairesi Uzaktan Eğitim Ders Kapsamı (BRT2 Yayını Aracılığıyla)	
Sınıf Düzeyi (İlkokul)	Dersler
Okul Öncesi	Etkinlik
1. Sınıf	Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi
2. Sınıf	Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi
3. Sınıf	Türkçe, Matematik, Geometri, Hayat Bilgisi, İngilizce
4. Sınıf	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce
5. Sınıf	Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Fen Bilgisi

Tablo incelendiğinde okul öncesi dönem için etkinliklerin yapıldığı, 1-5. sınıf düzeylerinde ise temel derslerin verildiği görülmektedir.

(‘KKTC MEB’, t.y.)

Tablo 2. KKTC MEB Genel Ortaöğretim Dairesi tarafından yapılmış çalışmalar

Ortaokulların her seviyesi (Orta/Akademik /Kolej)	Anadolu Lisesi /Kolejler	Lise	Yabancı Öğrencilere Yönelik	Özel Gereksinimli Öğrencilere yönelik
6 temel ders Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, İngilizce, Sosyal Bilgiler /T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Kıbrıs Tarihi)	9, 10 ve 11. IGCSE/AS sınıflarının 4 temel dersi Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji	6 temel ders Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, Tarih, Fizik, Kimya, Biyoloji (EBA üzerinden yayınlanmıştır)	Başlangıç seviyesinde Türkçe eğitimi	Evde Eğitim programları
		YKS sınavlarına katılacak öğrencilere yönelik çözümlü/anlatımlı tüm derslerden TYT/AYT deneme sınavı		
		Felsefe grubu ve coğrafya dersleri		

(‘KKTC MEB’, t.y.)

Tablo 2 incelendiğinde ise ortaokul ve liseler için temel derslerin verildiği, yabancı uyruklu öğrenciler için başlangıç seviyesinde Türkçe eğitiminin ve özel gereksinimli çocuklar için evde eğitim programlarının hazırlanmış olduğu görülmektedir.

*Tüm bu dersler 2. dönem ders müfredat akışlarına göre haftalık olarak devam etmiştir.

Alınan tedbirler kapsamında uzun zaman evde kalmış olmak ve sosyal aktivitelerden yoksunluk, öğrenciler ve ailelerin üzerinde yarattığı kaygı ve travmatik etkiyi minimuma çekebilmek için MEB’e bağlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırma Şubesi (PDRAŞ) aracılığıyla destek hattı kurulmuştur. MEB olarak bir yandan uzaktan eğitim ile öğrencilere akademik destek verilirken, diğer yandan da öğrencilere ve velilere dönük olarak virüsün yarattığı anksiyeteyi yenebilmelerine destek amacıyla psikososyal yardım süreci devreye sokulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına ait Eğitim Bilişim Ağı (EBA) 30 Mart 2020 tarihinden itibaren YKS sınavına girmek için başvuran KKTC lise öğrencilerinin kullanımına açılmıştır. Türkiye’de YKS sınavına giren öğrencilerin kullanımında olan ve aynı sınava girecek KKTC liselerinde okuyan öğrenciler için de eşit şartların oluşturulması hedeflenmiştir.

Ülkedeki GSM operatörleri ile KKTC MEB’e bağlı kesintisiz eğitim merkezi portalı *egitim.mebnet.net* ile Türkiye MEB’e ait *eba.gov.tr* eğitim portalına erişmek için 6 GB internet, kullanıcılara ücretsiz şekilde tanımlanmıştır.

2020-2021 eğitim öğretim yılına hazırlık yaptığımız şu günlerde ‘Okullarda Alınacak Önlemler Klavuzu’ yayınlamış, öğretmenleri temsilen paydaş sendikalar ve Sağlık Bakanlığının destekleriyle hazırlanan bu rehberle öğrencilerin okula dönüş sürecinde nelere dikkat etmeleri gerektiğine vurgular yapılmıştır. Okula dönüş sürecinde fiziksel mesafeyi sağlayacak ‘Dönüşümlü Öğretim’ modeliyle de öğrencilerin ödev, proje ve uzaktan eğitim materyalleriyle desteklenmesinin önünün açılması hedeflenmektedir. Yine bu süreçte 1 Eylül-11 Eylül 2020 tarihlerini içine alan uzaktan eğitim süreci için ‘Okul Öncesi ve İlkokullarda Uzaktan Eğitim Kazanım Listesi’ yayınlanmıştır.

MEB bünyesinde, Milli Eğitim ve Kültür Bakanı başkanlığında pandemiyle mücadelede okulların organizasyon ve koordinasyonunu sağlamak ve gerektiğinde paydaşlarla birlikte müdahalede bulunmak için ‘Pandemi İzleme ve Değerlendirme Kurulu’ kurulmuştur. Bakanlığın her öğretim dairesi bünyesindeyse daire müdürlerinin başkanlığında, Talim ve Terbiye Dairesi uzmanları, Milli Eğitim Denetleme, Değerlendirme ve Yönlendirme Kuruluna bağlı denetmenler, Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi uzmanları ve Öğretmen Sendikaları temsilcilerinden oluşan birer ‘Pandemi Destek Kurulu’ oluşturulmuştur. Okulların bünyesinde ise okul yöneticilerinin başkanlığında, okul öğretmenleri ve okul aile birliği temsilcilerinden oluşan bir ‘Pandemi Kurulu’nun kurulması kararı alınmıştır. Kurulun sorumluluğu, okul yöneticisinin başkanlığında, bu kılavuz çerçevesinde okulun pandemi eylem planının hazırlanması; öğretmenler, hizmetliler ve okul aile birliği boyutlarında uygulanmasının sağlanmasıdır.

Bu anlamda genel yaklaşım olarak şu hususlarda planlama yapılmıştır:

Süreç yönetiminin paydaşlarla yürütülmesi kaydıyla, fiziksel mesafenin sağlanarak okullarda ‘Dönüşümlü Öğretim’ uygulamasının yapılarak sınıfların 2 metrekareye 1 öğrenci ve en çok 20 öğrenci olacak şekilde düzenlenmesi, okul pandemi kurullarınca okulların güvenlik ve sağlık şartlarının sağlanması, risk grubunda olması muhtemel çalışanların sağlık kurulu raporuyla bu ortamlardan uzak kalması ve yine risk grubunda bulunan ya da genel sağlık konusunda kaygıları olan öğretmenlerin sağlık kurulu raporu alamaması durumunda ödeneksiz izin başvurularının Bakanlıkça değerlendirilmesi, devam-devamsızlık tüzüğünde yapılacak düzenlemeyle öğrencilerin okula devam kurallarına esneklik getirilmesi, risk grubunda olduğunu sağlık kurulu raporuyla belgeleyen öğrencilere, ölçme değerlendirme süreçlerine katılmaları koşuluyla devam zorunluluğunun aranmaması,

süreç ile ilgili kaygıları sebebiyle öğrenim haklarını 2020-2021 öğretim yılında kullanmak istemeyen öğrenciler, velilerinin imzalayacakları taahhütnameyle birlikte 2021-2022 öğretim yılında sınıf tekrarı yapmak şartıyla öğrenimlerine ara verebilirler, kararları alınmıştır.

25-28 Ağustos 2020 tarihleri arasındaysa, Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi Müdürlüğünce *'Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma ve Hijyen'* eğitiminin, bölgesel olarak okul yöneticilerine dönük hizmetiçi eğitim programı şeklinde uygulanması planlanmıştır.

(‘KKTC MEB’, t.y.)

Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu'nun (YÖDAK) ve Üniversitelerin Pandemi Sürecindeki Eğitim Karar ve Uygulamalarına Genel Bakış

(YÖDAK)'ın 18 Mart 2020 tarih ve 20/19 sayılı toplantısında KKTC üniversitelerinin pandemi sürecinde eğitimlerinin aksamaması amacıyla almış olduğu kararlar aşağıdaki gibidir:

T.C. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ile eşgüdümlü ilerlenmesi açısından YÖK tarafından kontenjan verilen programlar için YÖK'ün aldığı kararların geçerli olduğunu, YÖK'ten kontenjan almayan programlar içinse öğrencilerin ders ile bağlantılarını koparmamak gayesiyle, hazır olan üniversitelerin ders yönetim sistemleri olan; Moodle, Blackboard benzeri araçlarla eşzamanlı ya da farklı zamanlarda destek verebileceği, bu uygulamanın olağanüstü durum sebebiyle bir defaya mahsus yapılmasına ve uzaktan eğitim noktasında öğretime başlama izni verildiği anlamı çıkarılmamasına, bu eğitimin destek, projeler, tartışma konuları, ev ödevleri, öğrencinin soruları, öğretim elemanının açıklayıcı, ek bilgileri ve yeni ders konularına giriş ve öğrenciyi yüz yüze eğitime hazırlama şeklinde olmasına, özellikle yeni ders konularına giriş yapılacak ise, tersyüz öğrenme modeli şeklinde yürütülmesine (yüz yüze dersler öncesi öğrencileri öğrenme ortamına hazırlama şeklinde olmasına), pandemi dönemi resmen bittiğinde, işlenen derslerin yüz yüze eğitim şeklinde ders saati eksiltmeden ek ders, yoğunlaştırılmış ya da dönem sonu uzatılacak öğretim haftaları içinde işlenmesine, uygulamalı derslerin tamamınınsa yüz yüze yöntemle bu dönemde verilebileceğine, destek eğitim vermeyecek üniversitelerin ya da verilemeyen programların pandemi kontrol altına alındığında ek ders, yoğunlaştırılmış ya da dönem sonu uzatılacak öğretim haftaları içinde eğitim öğretim programını tamamlamasına, pandemi döneminin resmen bittiği tarihten itibaren yüz yüze eğitim kurallarının geçerli olması şeklinde kararlar almıştır ('YÖDAK', t.y.).

Adada şu an için faaliyet gösteren toplam 22 üniversite vardır (KKTC MEB, t.y.). Üniversitelere genel olarak göz attığımızda, pandemi sürecinde hayata geçirilen uygulamalardan bazıları şöyledir:

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ), Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ), Uluslararası Final Üniversitesi (UFÜ) gibi bazı üniversiteler GSM operatörleri ile anlaşarak

derslere internet üzerinden katılmakta zorluk yaşayan öğrenci ve akademisyenlerin bu ihtiyaçlarını gidermek adına ücretsiz olarak bunu sunmuştur. Örneğin, Uluslararası Final Üniversitesi, 19 Nisan 2020 'de öğrencilerinin online eğitimlerine sağlıklı devam edebilmeleri için adada hizmet sunan 2 GSM operatörüyle bir ay sürecek sözleşme imzalamıştır. Sözleşmeye gereği 'KKTC' de bulunan Final Üniversitesi öğrencileri, 1 ay süre ile LMS'e (Final Üniversitesi online eğitim sistemi) giriş yaptıklarında, kendi internet kotaları tükenmeyecek, LMS kullandıkları zamansa sınırsız internet limitleri olacaktır. 1 aylık deneme sürecinin akabinde, kullanım ihtiyacı noktasında anlaşma devam ettirilebilecektir' şeklinde eğitimde sürekliliği sağlamak adına adım atılmıştır. Nitekim 20 Mayıs 2020'de süre 1 ay daha uzatılmıştır ('Uluslararası Final Üniversitesi', t.y.).

Atatürk Öğretmen Akademisi, YÖDAK tarafından, salgınının başlangıcından itibaren alınması gerekli önlemlere ve bildirilen tüm faaliyetlere, uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma sistemi kapsamında hızlı çözümlerle uyum sağlanmış, fiziki alanlarda kullanıma kapatılmıştır. "Pandemi Komitesi" kurulmuştur. Komite, 'Akademide alınan önlemlerin uygulanması, yürütülmesi, takip ve kontrolünün sağlanması noktasında sorumlu olacaktır' kararı alınmıştır. ('AÖA', t.y.).

DAÜ-PDRAM, öğrencilerin içerisinde pek çok konuda destek bulabileceği yayınlarının olduğu <https://pdram.emu.edu.tr/en> adresini ve yeni açılan facebook hesapları olan EMU/DAÜ PDRAM aracılığıyla faydalı olabilecek bilgi ve önerileri sistemli olarak sunmuştur. Yine, bireysel psikolojik danışmanlık hizmetinin pandemi sebebiyle sekteye uğraması sebebiyle, öğrencilerine yalnızca profesyonel desteğe ihtiyaç duydukları acil durumlarda kısa, hızlı ve çözüm odaklı yönlendirmeler yapabilmek için belli saatlerde erişime açık olacak telefon hatları ve etik ilkelere bağlı kalmak kaydıyla da psikolojik destek sunmaya devam etmişlerdir. Bu süreçte ayrıca, McGrawHill ve Cengage yayınevleri, yayınlamış oldukları tüm kitaplarının e-kopyalarına ve diğer online destek materyallerine erişimi, tüm DAÜ öğrenci ve öğretim elemanlarına ücretsiz olarak açmıştır. Her iki yayınevi de bu hizmetin öğretim elemanlarınca kullanılan ders kitaplarıyla sınırlı olmadığını, ücretsiz erişimin, kendi kataloglarında bulunması ve e-desteği olması şartıyla da tüm kitaplar için geçerli olduğunu ifade etmişlerdir.

(DAÜ,t.y.)

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın (KTÖS) pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yapmış olduğu çalışmalar

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS),pandemi sürecinde çocukların öğrenimlerine ve gelişimlerine katkı koymak için uzaktan eğitim çözümleri adına görüşlerini paylaşmıştır. Sendikanın görüşleri özetle şöyledir:

Pandemi süreciyle beraber çevrimiçi ve çevrimdışı sistemlerin sınırlılıkları ortaya çıkmış, geleneksel eğitimin ne kadar değerli olduğu önem kazanmıştır. Uzaktan eğitim, e-öğrenme süreci olup bu yönde dijital politikaların geliştirilmesi, ayrı departmanı, bütçesi ve hedefleri olan bir yapıya kavuşturulması gerekir. Geleneksel eğitimin yanında, dijital eğitim süreçleri de kullanılabilir, özellikle de dezavan-

tajlı gruplarda yer alan öğrencilerin öğrenim süreçlerine bu şekilde katkı konabilir. Okullar eşitsizliklerin az da olsa giderildiği sosyal öğrenme alanlarıdır. Bu sebeple sanal sınıf ortamlarında da eşitsizliklerin minimize edilerek, dijital süreçlerin oluşturulması önemlidir. Gerek kısmi gerekse de tam pandemi olasılıklarını da hesaba katarak, eğitim öğretim faaliyetlerine uzaktan ya da karma modelleri yedekleyerek hazırda beklememiz gerekir. Uzaktan eğitim sisteminin çalışabilmesi, güçlü bir server ya da bulut sistemi üzerinden bir depolama sisteminin olması ve bu sistem üzerine kurulacak web sitesinin veri tabanı, servis sağlayıcısı, depolama ayarları, host ve dns ayarları da düşünülmeli, çevrimiçi ve çevrimdışı olarak açık eğitim platformları kullanılmalı, dijital eğitim programı yeniden kurgulanmalı, dersler seyreltilerek e-öğrenme ortamları oluşturulmalı, e-kitap, e-kütüphane, soru bankası, kullanıcı sayısı, yetkilendirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve yönetim gibi mekanizmalara işlerlik kazandırılmalıdır. Her okul bünyesinde e-okul, e-sınıfl oluşturulmalı ve merkezi sistemle sanal sınıfların sınırlılıkları ve özgürlükleri belirlenmelidir. Tüm bunlar için mevzuat oluşturularak çeşitlilik ve özgürlükler ön planda tutulmalıdır.

Çocuk güvenliği, bilgilerin tekrar kullanımı için yedekleme ve sistemin gelişimi için güncelleme alanlarına yatırım yapılmalı, derslerin online yapılabilmesi için web konferans çözümleri üretilmeli, etkileşimsel içerik, veri tabanı oluşturma, forum, sözlük, ödev ve sınav gibi çok amaçlı entegre programlar için maddi kaynaklar sürdürülebilir olmalı, çevrimiçi ve çevrimdışı takip için internet erişimi minimum 2 Mbit olmalı, online eğitim için internet hızı ve kapasitesi artırılmalı, interaktif video, LMS, XML, SCORM ve benzeri kodlamalarla dijital içerik üretilmeli, donanım, yazılım, internet bağlantısı yatırımları yapılmalı, kamu okulları ile özel okullar veya öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarına göre ortaya çıkabilecek adaletsizlikler ortadan kaldırılmalı, ihtiyaçlı öğrencilere internet ve tablet desteği verilmeli, öğretmen, öğrenci ve aileler sürdürülebilir hizmet içi eğitim kurslarıyla yetiştirilmeli, yeni öğrenme ortamlarının benimsenebilmesi için psikolojik destek sağlanmalı, öğretmenlerin ve öğrencilerin ödev, hak ve sorumlulukları dijitalleşmeye uygun olarak yürütülmeli, gerek sistemin güvenilirliği gerekse de öğretmen ve öğrencilerin güvenliği adına bilişim kapsamı çocuk koruma politikalarına göre düzenlenmeli, sistem siber saldırılara cevap verebilecek bir yazılımla korunmalı, dezavantajlı gruplara pozitif ayrımcılık uygulanarak öğrenme süreçleri hibrit model üzerinden desteklenerek bir dijitalleşme inşa edilmeli, dijitalleşme ve e-öğrenme devlet politikası olmalı ve bu yönde adımlar atılmalı, kesintisiz internet ve her çocuğa cihaz temini bir hedef haline dönüştürülmeli, yazılım, internet ve teknolojik geç üreten şirketlerle toplum yararına pazarlık edilmelidir.

Ayrıca, okulların yeniden açılmasına yönelik rehber yayınlayan sendika, Koronavirüs'ten (covid-19) nasıl korunabiliriz?, covid-19 salgınına karşı okulların altyapısı ile ilgili alınması gerekli önlemlerin, örgün eğitimde alınması gereken önlemlerin, uzaktan eğitimde alınması gereken önlemlerin ve ülke genelinde alınması gereken başlıca önlemler? in neler olması gerektiği gibi noktalarda da görüş bildirmiştir.

(‘KTÖS’, t.y.)

Yeni Normalde, Yeni Eğitim Paradigmaları

Covid-19 pandemisiyle birlikte yakın geçmişte ütopyik olarak değerlendirilebilecek tecrübeler, 2020 senesinin başından itibaren küresel ölçekte bütün dünyada yaşanmaya başlamıştır. Yaşamın her alanını etkileyen salgın, özellikle eğitime yönelik bakış açısında yeniden değerlendirmeyi gerektiren sonuçlar ortaya çıkarmıştır (Bozkurt, 2020). Pek çok insan için çevrimiçi ve uzaktan eğitim yakın zaman kadar pek de önemli değilken, covid-19 pandemisiyle beraber yerel hükümetler hızlı bir şekilde sanal sınıflar ve işbirliği platformları oluşturmaya çalışmaktadır. Hangi öğrenme platformlarının kullanılacağı, çevrimiçi öğrenmenin uygulanması noktasında öğretmenlere hangi noktalarda destek olunacağı, evde az ya da hiç interneti olmayanlara nasıl ulaşılabileceği, öğrenme çıktılarının nasıl izleneceği ve değerlendirileceği çalışmaları yapılmaktadır (Atchoarena, 2020). Bütün yaşananlar, eğitimci, ebeveyn ve öğrencileri eleştirel düşünmeye, sorun çözmeye, yaratıcı olmaya, iletişim kurmaya, işbirliği yapmaya ve aktif olmaya zorlamaktadır (Anderson, 2020).

UNESCO (2020d) salgın sebebiyle eğitim sistemlerinin uzaktan eğitimde yaygın kullandıkları bazı stratejilerin herkes için kaliteli ve eşit bir eğitim fırsatı sağlayabilmesi adına 4 noktada hazırlık yapılmasını önermektedir. *Teknolojik hazırlık*, içerik hazırlığı, pedagojik hazırlık, izleme ve değerlendirme hazırlığı bu 4 alanı temsil etmektedir. Teknolojik hazırlık bütün öğrencilere ev ortamında uzaktan öğrenme fırsatı sunacak internet bağlantısı, televizyon, radyo ve dijital araçlara etkili erişimin sağlanması; *içerik hazırlığı*, çevrimiçi platformlar, televizyon ya da radyo programları aracılığı ile sunulabilen ya da evde öğrenme için kullanılacak ulusal müfredatla uyumlu, basılı, öğretme ve öğrenme materyallerine erişilebilirliği içermektedir. *Pedagojik hazırlık*, öğretmenlerin çevrimiçi öğrenmeyi, televizyon ya da radyo tabanlı uzaktan öğrenmeyi tasarlamaya ve kolaylaştırmaya ya da evde öğrenmeye dayalı materyalleri kullanmaya yardımcı olmayla, ebeveynler ya da bakıcılar için etkili ev tabanlı uzaktan öğrenmeyi kolaylaştırma olanaklarının sağlanması yer almaktadır. *İzleme ve değerlendirme hazırlığıysa*, uzaktan öğrenmeye erişimi izleme, öğrenme sürecini ve kesintileri izlemeyle öğrenme başarılarını değerlendirme kapasitelerini kapsamaktadır. Bu aynı zamanda öğrenci, öğretmen, veli ya da bakıcılara destek sağlamak için uygulanan önlemleri azaltma stratejilerini de içine almaktadır.

Covid sonrası yeni normalde, planlı eğitsel eylemler noktasında harmanlanmış öğrenme (Bonk ve Graham, 2012) uygulamalarına ek, HyFlex (HybridFlexible) (Maloney ve Joshua Kim, 2020) uygulamalarına doğru bir yönelim olacağı öngörülmektedir.

Her şartta okulların kapanması öğrenme devamlılığını sağlamak için hükümetlere, öğretmen, öğrenci, bakıcı ve ebeveynlere zorluklar getirmektedir (Chang ve Satako, 2020). Okulların kapanması, ülkeleri eğitim sistemlerini ayakta tutabilmeleri için yenilik yapmaya zorlamakta, bütün dünyada yeni bir eğitim sistemi şekillenmekte, ülkeler kesintisiz öğretime devam edebilmek adına aralıksız çözümler

aramakla beraber, öğrenmenin kalitesi büyük ölçüde dijital erişim seviyesine ve kalitesine bağlı olmaktadır (Gilani, 2020).

Küresel ölçekte örgün eğitim uygulamalarının yürütülememesi, çözüm olarak açık ve uzaktan eğitim uygulamalarını temel bir öğrenme kaynağı olarak gündeme getirmiştir. Pandemiyle birlikte küresel ölçekte geleneksel eğitim uygulamaları sonlandırılmış olup, milyonlarca insan, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla eğitim almaya başlamıştır (Can, 2020).

Pandeminin zirve yaptığı ve eğitim sekteye uğradığı anda tepkiler çoğunlukla aynı olmuş, sadece teknoloji merkezli çözümlerin, yaşanan problemleri çözeceği zannedilmiştir. Eğitim teknolojisi yalnızca somut teknoloji değil (bilgisayar, akıllı telefonlar, öğrenme yönetim sistemleri gibi) soyut teknolojileri de içinde barındırmaktadır. (eğitsel kuramlar, yaklaşımlar, stratejiler gibi). Yeni normal olarak ifade ettiğimiz dünya düzeninde üzerinde durulması gereken hususlardan biri de, somut teknoloji odaklı çözümlerin yanında, eğitim teknolojilerinin direkt görünmeyen kısmını içine alan soyut teknolojiler de işe koşulmasının gerekli olduğudur. Öğreten ve öğrenen rollerinin yanında, okulların ve üniversitelerin de yeni normalde eğitim sistemi içinde yeniden konumlandırılmaları ve yeni rollerini bilmeleri önemlidir (Bozkurt, 2020).

Pandemi süreci küresel ölçekte ülkelere, hükümetlere şunu göstermiştir: Öğretimin kesintiye uğramadan sürdürülebilmesinin, açık ve uzaktan eğitime olan gerekliliğini ortaya koymuş, bu alana daha fazla yatırım yapılmasının önemini, geleneksel olarak yüz yüze yapılan yaklaşımların yerine, açık ve uzaktan eğitim gibi alternatif öğrenme yaklaşımlarına yatırım yapılarak, bu sistemlerin ülkeler için önemli olduğunu göstermiştir. Bu alternatif eğitim uygulamalarının, hayatın normal işlediği süreçlerde yalnızca örgün öğretimi desteklemesi için değil; salgın, savaş, afet, zorunlu göç, ekonomik krizler gibi zamanlarda da önemli avantajları olduğunun unutulmaması ve politika yapımcılarca dikkate alınması önemli gözükmektedir.

Tartışma:

Arjantin, Hırvatistan, Çin, Kosta Rika, Fransa, İran İslam Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti, Meksika, Ruanda, Suudi Arabistan, Senegal, İspanya, Peru, Tayland ve Vietnam gibi ülkeler pandemi sürecinde öğrenme içeriklerinin televizyon ve diğer medya yardımlarıyla sunmaya çalışmıştır (Chang ve Satako, 2020). KKT-C'de de uygulama aslında temelde bu yönde olmuştur ancak uygulamada birtakım eksiklikler söz konusudur. KKTC MEB, pandemi sebebiyle okulların kapatılmasından kısa bir süre sonra devlet televizyonu olan Bayrak Radyo Televizyonu (BRT) ile süreci yönetmiş ve öğrenme içeriklerini televizyon ve medya aracılığıyla öğrencilerine sunmaya çalışmıştır. Covid-19 pandemisi sebebiyle uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında BRT kanalı üzerinden okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise kademeleri için yürütülen derslerin, genel olarak temel derslerden oluştuğu ve Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi branş derslerine uygulamada yer verilmediği, özel gereksinimli bireylerin eğitimi için de kaydadeğer bir çalışmanın olmadığı gözlenmektedir. Okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilere yönelik BRT üzerinden gerçekleştirilen eğitim uygulamalarına bakacak olursak, yürütülen eğitim faaliyetinin televizyon merkezli, tek yönlü ve kitlesel bir eğitim amaçladığı ve eğitim kademelerinde görev alan bütün öğretmenlerin sürece dahil edilmedikleri bilinmektedir.

Salgının etkilerinin uzun sürecek olma ihtimali ve televizyonla sürdürülen eğitimin faydalı olmayacağını ifade eden Şimşek (2020) bu zamanın normal zamanlarda yapmaya pek fırsat bulamadığımız faydalı, verimli etkinliklere ayrılması, ilkökolden lise son sınıfa kadar kitap alışkanlığının oturtulması ve kitap listeleri hazırlayarak bu kitapların online platformlardan parasız indirilmesinin, öğretmenlerin bu okuma seferberliğini denetleyebilmeleri için görevlendirilmesi ve veliler de sürece dahil edilerek, bu süreçte veliyle öğretmeni partner yapmayı önerir. Çocuklara televizyon ve internet üzerinden enstrüman çalmayı, bir beceri geliştirmeyi, resim, eliş ve oyuncak yapmayı öğretmeyi, bununla ilgili olarak çeşitli yarışmaların düzenlenmesini, kitap okuma ödevlerinin verilmesini ve bir hafta sonra o kitabın televizyon, telefon, internet, sosyal medya üzerinden tartışılmasını, bilim insanların tanıtılmasını, icatlar, keşifler üzerinden bilim ve düşünce tarihinin anlatılmasını, akademisyenlerden, ünlü kişilerden ilkököl birinci sınıftan lise son sınıf arası tüm öğrencilere dönük gelişim seminerlerinin düzenlenmesinin yararlı olacağını ifade etmektedir. Uzaktan eğitim şeklinde bile olsa, eğitim sisteminin en önemli paydaşlarından biri olarak öğretmenlerin bu süreçte desteklenerek, sürece koyacakları katkının iyi planlanması önemlidir.

Bu süreçte televizyon destekli yürütülen çalışmaların yoğun kullanımı, eğitim sisteminde teknolojik alt yapının güçlü olmasını, özellikle de internetin güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. MEB'in BRT üzerinden yürüttüğü bu uygulamaları çeşitli sebeplerle etkin şekilde takip edemeyen ya da öğretmenlerin whatsapp gibi uygulamalar üzerinden verdiği ödevleri internete ulaşmada sorun yaşayan öğrencilerce takip edilememiş olma ihtimaline karşın, risk altındaki bu

grupların izlenerek, pandemi sonrası süreç içinde telafi eğitimleriyle desteklenmesi gerekebilir. Yine televizyon üzerinden yürütülen açık ve uzaktan eğitim uygulamalarında geribildirim, ölçme ve değerlendirme gibi noktalarda eksiklerin olduğu ortadadır. Öğrenci, öğretmen, veli ya da çocuğun bakımından sorumlu bireylerin, tek yönlü bilgi aktarım sistemi olarak televizyon üzerinden yürütülen uzaktan eğitime ne ölçüde dahil oldukları da bilinmemektedir. Bu tarz uygulamalarda başının yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin etkin katılımıyla doğru orantılı olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Devlet otoritelerinin, gerek pandemi sürecinin başında gerekse de sonraki süreçte, psikolojik, sosyal ve ekonomik dönüşümleri dikkate alarak tedbirler alması gerekir. Özellikle eğitim sistemindeki düzenlemelerin, öğrencilerin biyo-psiko-sosyal gelişimlerini de dikkate alarak gerçekleştirilmesi, pandemi sonrası süreçte öğrencilerin okul ortamına dönüşlerinde uyum sağlamlarını kolaylaştırabilecek etkinlik ve uygulamaların planlanması önemlidir (Kara, 2020). Bu açıdan bir yandan uzaktan eğitim ile öğrencilere akademik destek verilirken diğer yandan uzun zaman evde kalmış olmak ve sosyal aktivitelerden yoksunluğun öğrenciler ve aileleri üzerinde yarattığı kaygıyı ve travmatik etkiyi minimuma çekebilmek için PDRAŞ aracılığıyla psikososyal yardım sürecinin devreye sokulmuş olması, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarına psiko-sosyal destek uygulamalarının entegre edilmiş olması, yaşanan bu travmatik süreçte oldukça değerli olmakla birlikte, pandemi sonrası okula dönüşler için de etkinlik ve uygulamaların planlanmasının yapılması önemli gözükmektedir.

Bu süreçte yine DAÜ-PDRAM öğrencilerin içerisinde pek çok konuda destek bulabileceği yayınlarının olduğu <https://pdram.emu.edu.tr/en> adresini ve yeni açılan facebook hesapları olan EMU/DAÜ PDRAM aracılığıyla yararlı bilgi ve önerileri düzenli olarak sunması, bireysel psikolojik danışmanlık hizmetinin pandemi sebebiyle aksaması, öğrencilerine sadece profesyonel desteğe ihtiyaç duydukları acil durumlarda kısa, hızlı ve çözüm odaklı yönlendirmeler yapabilmek için belli saatlerde erişime açık olacak telefon hatları ve etik ilkelere bağlı kalmak kaydıyla da psikolojik destek sunmaya devam etmesi bu süreçte değerli adımlar olarak değerlendirilebilir.

UNESCO (2020a) verilerine göre Çin'in komşusu Moğolistan bütün eğitim uygulamalarını sonlandırarak Moğolca, Kazakça, Tuvanca ve İşaret dili şeklinde, değişik dillerde hazırladığı çevrim içi kurs ve tele derslerle her gün 16 televizyon kanalını üzerinden öğrencilere, ebeveynlere ve öğretmenlere bu hizmeti sunmuştur. KKTC'ye, başta çalışmak için olmak üzere çok farklı coğrafyalardan farklı nedenlerle gelen ve eğitimlerine özellikle devlet okullarında devam eden 3. Dünya ülke vatandaşlarının çocukları, göçmen çocukları ya da Türkçeyi iyi bilmeyen, bu kültüre yabancı çocuklar için pandemi sürecinde uygulamaların devlet televizyonundan sadece Türkçe olarak verilmesi; eğitimdeki var olan arttıracağı gibi, özellikle en savunmasız ve ötekileştirilmiş gruplar adına uzun vadede olumsuz sonuçlarının doğabileceğinin ve bu grupların, sosyal strese maruz kalabileceklerinin

de dikkate alınması gerekir. Her ne kadar yabancı uyruklu öğrenciler için genel ortaöğretim dairesi tarafından uygulamaya sokulan başlangıç düzeyinde Türkçe dersleri olmuş olsa da, bunun yeterli olduğunu söylemek zordur.

Okulların geçici bile olsa kapanması, yüksek sosyal ve ekonomik külfetler getirmektedir. Bununla birlikte, okulların kapanmasının beraberinde getirdiği endişe de insanları etkilemekte, özellikle de dezavantajlı çocuklar ve aileleri için düzensiz ve kesintili öğrenme, çocuk bakımı sorunları, ebeveyn ve çocuk ilişkileri ve çalışmayan aileler için ekonomik maliyetler gibi daha ciddi boyutlarda olabilmektedir (Daniel, 2020).

UNESCO (2020c) verilerine göre, salgın sebebiyle Şili’de, kırsalda yeterli teknolojiye sahip olmayan ve interneti olmayan bireylere dönük ‘*Evde Öğreniyorum*’ programı başlatılmıştır. Elektronik ortamda diğer öğrencilere sunulan materyaller basılı olarak 3.700 okul ve internet erişimi bulunmayan bölgelere ulaştırılmıştır. Buna benzer çalışmaların pandemi döneminde KKTC’de yapılmamış olması, dünyanın pek çok coğrafyasından farklı sebeplerle ülkeye gelen anadili Türkçe olmayan yabancı uyruklu insanlar ve onların çocukları için dezavantaj oluşturmuştur. Ancak bundan sonraki süreçte covid-19 pandemi döneminde yaşadığımız olumsuz yaşam deneyimlerini içselleştirerek, eğitimde kendimize yol haritası olarak belirleyebilirsek, sonraki süreçlerde yaşanabilecek bu tarz yaşam olayları karşısında dezavantajlı gruplar adına daha sağlam adımlar atılabilir.

KKTC’de yükseköğretim sistemindeki uzaktan eğitim uygulamalarına göz atacak olursak, uzaktan eğitim uygulamalarının çoğunlukla asenkron (eşzamanlı) şekilde sürdürüldüğü yönündedir. Lisansüstü programlar için de altyapı, içerik gibi noktalarda hazırlık ihtiyacının olduğu görülmüştür. Diğer eğitim kademelelerinde de, yükseköğretimde de yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarında da öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmeye ilişkin belirsizlikler söz konusudur. Can (2012) ifade ettiği gibi açık ve uzaktan eğitim sürecinde öğrenci başarısının sağlıklı bir şekilde ölçme ve değerlendirmesinin yapılabilmesi, ölçme ve değerlendirme biriminin oluşturulmasına bağlıdır. Bu süreçte altyapı kurularak öğrencilerin sınav uygulamalarına erişimleri noktasında güvenlik önlemlerinin sağlanması gerekir. Ayrıca çevrimiçi ve çevrim dışı merkezî sınav uygulamalarında kullanılacak soru maddelerinin analizleri de ölçme ve değerlendirme uzmanlarınca gerçekleştirilmelidir.

Eğitim kurumlarının koronavirüse hazırlıksız yakalanmaları, pek çok ülkede geçme/kalma üzerine kurulu ölçme ve değerlendirme süreçlerini askıya almalarını (Bozkurt vd., 2020) ya da geleneksel sınavlar ve testler yerine, yeterli geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları olmaksızın bir anda çevrimiçi sınavlar yapılmasını zorunlu kılmıştır (d’Orville, 2020). Nitekim adadaki üniversitelerde de durum buna yakın olmuştur. Bu durum da, bünyesinde UZEM (Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi) bulunmayan ya da bünyesinde UZEM bulunup da altyapı, içerik, personel gibi konularda yeterli olmayan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin öğrenim ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı, ders başarılarının, ölçme ve

değerlendirme işlemlerinin nasıl gerçekleştirildiğine dair daha detaylı çalışmalara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Pandemi sebebiyle ilk kez bu denli geniş ölçekli gerçekleştirilen ve denetimi yapılamayan online sınav uygulamalarını, bir pilot uygulama olarak görmek, sürecin sonunda elde edilecek olan verilere göre de, online sınav uygulamalarının eksiklikleri giderilmeli ve sistem güçlendirilmelidir.

Üniversitelerin mevcut uzaktan eğitim sistemlerinin alt yapılarının sınırlı olması, aynı anda bütün sınıfla canlı ders yapmaya olanak sağlamaması gibi sebeplerle, canlı ders uygulamaları, üniversitelerin pek çoğu tarafından harici olarak yüklenen ücretsiz bir program olan 'Zoom' gibi programlar aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Üniversite düzeyinde öğretim elemanları ve öğrencilere de canlı ders uygulamalarına katılımları için bu tarz programları harici olarak indirmeleri ve kayıt olmaları önerilmiştir. Bu durum, öğrencilerin ilgili programlara erişememeleri, kayıt olamamaları, kullanımını bilememeleri ya da sisteme girişte sorun yaşamaları ya da ilgili programın güvenilir olmadığına yönelik sosyal medya, televizyon veya radyolarda yapılan haberler neticesinde canlı ders uygulamalarına katılımlar olumsuz etkilemiş olabilir.

Yamamoto ve Altun'un (2020) ifade ettiği gibi salgın sebebiyle bütün dünyada olduğu gibi KKTC'de de #evdekal# sloganıyla evlerine gönderilen ya da ülkelerine dönmek zorunda olan öğrencilerden internet bağlantısı olmayanlar ya da okulları dışında bu imkâna erişemeyenlerle, dersleri takip edebilecekleri tablet ya da bilgisayar sahibi olmayanlar açısından çevrimiçi eğitimleri takip etmek oldukça zordur. Bu süreçte adada Uluslararası Final Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi gibi bazı üniversiteler GSM operatörleri ile anlaşarak derslere internet üzerinden katılmakta zorluk yaşayan öğrenci ve akademisyenlerin bu ihtiyaçlarını gidermek adına ücretsiz olarak bunu sunmuştur. Yine ülkedeki GSM operatörleri ile KKTC MEB'e bağlı kesintisiz eğitim merkezi portalı egitim.mebnet.net ile Türkiye MEB'e ait eba.gov.tr eğitim portalına erişmek için kullanabilecekleri 6 GB interneti ücretsiz şekilde tanımlamıştır. Eğitimin desteklenmesi ve sürdürülebilirliği açısından atılan adımlar bu açıdan değerlidir.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına ait Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nın 30 Mart 2020 tarihinden itibaren YKS sınavına girmek için başvuran KKTC lise öğrencilerinin de kullanımına açılması, eğitimde fırsat eşitliğinin hedeflenmiş olması noktasında olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir.

Sendika, işçilerin ya da işverenlerin iş, kazanç, sosyal ve kültürel konularda menfaatlerini korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik ('TDK', t.y.) ya da kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşları ifade eden yapıdır sendika. Verimlilik araştırmaları yapmak, sonuçlarıyla ilgili raporlar hazırlamak, önerilerde bulunmak ve işverenlerle bu konularda ortak çalışmalar yapmak, sendikaların yetki ve faaliyetleri arasında yer alır ('TES', t.y.). Eğitim paydaşı olarak KTÖS'ün yapmış olduğu çalışmalar ve ortaya koyduğu önerilerle sendikal olarak sürecin içinde aktif olarak yer aldığını ve eğitim sürdü-

rülebirlirliği noktasında değerli katkılar koyduğunu söyleyebiliriz. Salgın dönemi gibi zorlayıcı süreçlerde yaşanan olumsuz yaşam deneyimleriyle baş etmek, Milli Eğitim Bakanlığının tek başına üstesinden gelebileceği bir durum olmayıp, her kesimin, özellikle de eğitim paydaşlarının, ciddiyetle üzerine düşeni yapmasını gerektiren toplumsal bir süreçtir. Bu noktada da eğitim sendikası olarak KTOS'un anlamlı katkılar koyduğunu ifade edebiliriz.

Sonuç ve Öneriler:

Eğitimde hiç kuşku yok ki öğretmenin değeri eğitim kurumlarının fiziki alt yapısından veya teknolojik alt yapıdan çok daha değerli ve önemlidir. Eğitimin uzaktan olması ya da geleneksel yaklaşımların dışında yöntemlerle eğitime devam edilmesi öğretmenin sistem içindeki rolünü azaltmaz. Öğretmen ve öğrencilerin yaşanan pandemi sürecinde olduğu gibi, eğitimin uzaktan sürdürülmesi gereken dönemlerde öğrenme materyallerine ulaşmalarını kolaylaştırmak önemlidir. Covid-19 gibi pandemi süreçlerinde, okulların kapalı olma ihtimaline karşın Millî Eğitim Bakanlığının öğretmenler ile iletişim ağının devamlılığının sağlanması, öğretmenlerin de kendi aralarında ve velileriyle iletişimlerini sağlayacak yapıları oluşturmaları önemlidir.

Eğitim kurumlarının kapılarını öğrencilerine açmasıyla birlikte, sosyal mesafe, maske ve temizlik gibi önlemlerin yanında, öğrencilerin ruh sağlıklarının da dikkate alınarak eğitim öğretime başlanması gerekir. Bilginin doğru kaynakları olarak öğretmenler, çocukların ihtiyacı olan bilgiden fazlasını vermeden, kafa karışıklığına neden olmadan, korkularını ve kaygılarını tetiklemeden çocukların süreçle ilgili sorularını cevaplandırmalıdır.

Öğretmen ve öğrencilerin pandemi sürecinde yaşadığı bu olumsuz tecrübe nedeniyle eğitim kurumlarının kapalı olduğu ve sonrasında açılma hazırlıklarının yapıldığı dönemde, veli ve öğrenciye dönük destek eylem planlarının oluşturularak hayata geçirilmesi önemlidir. Küçük yaş çocuklarının (okul öncesi ve ilkököl 1-2 gibi) bağımsız çalışma ve öğrenme yetileri tam olarak gelişmemiş olması, özel gereksinimli, dikkat eksikliği ve hiperaktivitesi olan, öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların, okulların kapalı olması sebebiyle öğrenme açıklarının artabileceğinin dikkate alınmasının gerekliliği bu süreçte daha iyi anlaşılmış, bu öğrencilerle ilgili gerekli tedbirlerin alınmasının önemi, teknolojik alt yapıya ulaşamayan öğrencilere hükümetlerce ve eğitim paydaşlarınca bu desteğin sağlanmasının gerekliliği görülmüştür. KKTC’de ülke genelinde internet ağına ulaşımının sağlanabilmesi için yeterli alt yapının oluşturularak, ihtiyaç halinde geniş kitlelere eğitim olanaklarının sağlanması faydalı olacaktır.

Bu süreçte yalnızca sağlık alanında oluşturulmuş bilim kurulunun yeterli olmadığı, bir *‘Eğitim Kurulu’*na da ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı disiplinlerinden akademisyen ve alanının uzmanlarından oluşturulacak *Eğitim Bilim Kurulunun* varlığı sürece katkı koyabilecektir.

Okul öncesi dönem çocukları ve özel gereksinimli çocuklar için uygun içeriklerin hazırlanması ve bir plan dahilinde yürütülmesi, pandemi gibi süreçlerde çocuklara destek olabilir. Merkezî sınavlara hazırlık yapan öğrenciler için de sanal sınıfların oluşturulması önemli gözükmektedir.

Üniversitelerin bünyesinde UZEM’lerin kurulması, UZEM’i olan üniversitelerin de uzaktan eğitim merkezlerinin alt yapılarının güçlendirilmesi ve canlı ders yapılmasına olanak sağlayacak donanıma sahip olmalarının gerekliliği söz konusudur.

Uzaktan eğitime dönük doğabilecek olumsuz algı ve uzaktan eğitimi ilk defa deneyimleyen öğrenci ve öğretmenlerin yaşayabilecekleri olumsuzlukların önüne geçebilmek için kavramsal tartışmaların önemi ortaya çıkmıştır. Öğrencilere verilen uzaktan eğitim etkinliklerinin etkililiği ve öğrencilere sunulan materyal, etkinlik ve canlı ders uygulamalarına katılımlarına etki eden faktörler belirlenmelidir.

Pandemi süreci, eğitim noktasında yaşanacak aksaklıklarla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığının tek başına üstesinden gelebileceği bir süreç olmayıp, her kesimin ciddiyle üzerine düşeni yapmasını gerektiren toplumsal bir süreçtir. Salgının görüldüğü bütün ülkelerde öncelikli hedef olarak eğitimin kesintisiz devamını sağlamak olmuştur. Pandemi sürecinde, okulların kapalı olduğu dönemde, uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında yaşanan aksaklık ve eksikliklere rağmen, KKTC’de Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖDAK’ın tüm eğitim kademelerinde eğitimi kesintiye uğratmamak adına hali hazırda var olan açık ve uzaktan eğitim olanaklarını hızlıca uygulamaya soktuğunu, gerekli önlemleri alarak ve paydaşlarıyla birlikte hareket ederek süreci en az hasarla atlattığını söylemek bu noktada yanlış olmayacaktır.

Kaynaklar:

ANDERSON, Jenny, (2020), Brave New World The Coronavirus Pandemic Is Reshaping Education. Erişim adresi: <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/>

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ (t.y.), Pandemi Hazırlık. Erişim adresi: <http://aoa.edu.tr/covid19>

ATCHOARENA, David, (2020), Covid-19: Learning Cities On The Front Line. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/>

BONK, Curtis. J., GRAHAM, Charles. R., (2012), **The handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs**. Erişim adresi: <https://www.wiley.com/en-us/>

BOZKURT, Aras, (2020), Educational Technology Research Patterns In Therealm Of The Digital Knowledge Age. **Journal of Interactive Media in Education** (In Press). <https://doi.org/10.5334/jime.570>

BOZKURT, Aras., ve SHARMA, Ramesh. C, (2020), Emergency Remote Teaching In A Time Of Global Crisis Due To Corona Viruspandemic. **Asian Journal of DistanceEducation**, XV,1. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083>

BOZKURT, Aras, JUNG, Insung, XIAO, Frank, VLADIRMIRSCHI, ...PASKEVICIUS, M. (2020), A Global Outlook to The Interruption of Education Due To Covid-19 Pandemic: Navigating In a Time Of Uncertainty and Crisis. **Asian Journal of DistanceEducation**, XV, 11. 1--126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>

CAMBRIDGE DICTIONARY (t.y.), Pandemic. Erişim adresi:<https://dictionary.cambridge.org/>

CAN, Ertuğ, (2012), Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi (Doktora tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>

CAN, Ertuğ, (2020), Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. **Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi**, VI, 2: 11-53.

CHOL CHANG, Gwang ve SATAKO, Yano, (2020), How Are Countries Addressing The Covid-19 Challenges in Education? A Snapshot of Policy Measures. Erişim adresi: <https://gemreportunesco.wordpress.com/>

CNN Türk (t.y). Dünyayı Kasıp Kavrdu... Koronavirüs Salgınının 100 günü. Erişim adresi:<https://www.cnnturk.com/>

DANIEL, John (2020), Education and The Covid-19 Pandemic. **Prospects**, XLIX:91-96. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3>

d’ORVILLE, Hans, (2020), Covid-19 Causes Unprecedented Educational Disruption: Is There a Road Towards a New Normal?. **Prospects**, XLIX:11-15. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09475-0>

EURONEWS (t.y.). İlk 100 Günde Yaşananalar. Erişim adresi:<https://tr.euro-news.com/>

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (t.y.). Ders Kitapları ve Diğer Online Destek Materyallarına Ücretsiz Erişim. Erişim adresi: <https://www.emu.edu.tr/>

GIANNINI, Stefania ve LEWIS, Grant, (2020), Three Ways to Plan for Equity During the Coronavirus School Closures. Erişim adresi: <https://gemreportunesco.wordpress.com/>

GILANI, Iftikhar, (2020), Coronavirus Pandemic Reshaping Global Education System? Erişim adresi:<https://www.aa.com.tr/>

KARA, Yunus, (2020), Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri.: Bakırköy İlçesi Örneği. **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, VII, 7: 165-176.

KIBRIS TÜRK ÖĞRETMENLER SENDİKASI, (t.y.), Uzaktan Eğitim Çözümleri İçin Öneriler. Erişim adresi:<http://ktos.org/>

KIBRIS TÜRK ÖĞRETMENLER SENDİKASI, (t.y.), Okulların Yeniden Açılmasına Yönelik Rehber Kitapçık. Erişim adresi:<http://ktos.org/>

KKTC MEB (t.y.), İlköğretim Dairesi Uzaktan Eğitim Programı. Erişim adresi: <http://www.mebnet.net>

ŞİMŞEK, Hasan, (2020), Eğitim Sisteminin Geleceği Buna Bağlı... MEB İçin Çözüm Önerisi...Erişim adresi:<https://odatv4.com/>

TELLİ, Sahure Gonca ve ALTUN, Deniz (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. **Üniversite Araştırmaları Dergisi**, 3, 1:25-34.

TÜRK EĞİTİM SEN (t.y.), Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu. Erişim adresi:<https://www.turkegitimsen.org.tr/>

TÜRK DİL KURUMU (t.y.), Sendika. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

ULUSLARARASI FİNAL ÜNİVERSİTESİ (t.y.). Final Üniversitesinden Online Eğitimi Desteklemek Amacıyla İnternet Anlaşması. Erişim adresi: <https://www.final.edu.tr/>

UNESCO (t.y.), Withone in Five Learners Kept Out of School, UNESCO Mobilizes Education Ministers to Face the COVID-19 Crisis. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/news/>

UNESCO.(2020a), Covid-19 Educational Disruption and Response. Erişim adresi:<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

UNESCO.(2020b). How is Chile Facing the COVID19 Education Emergency? UNESCO Talks With Raul Figueroa, Minister of Education of Chile. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/fieldoffice/santiago/articles/minister-education-Chile-covid-19>

UNESCO. (2020c). Distance Learning Strategies, What do We Know About Effectiveness? Erişim adresi: <http://www.unesco.org/covid19EDwebinar>

WHO (2020a), Director-General's Opening Remarks at the Media Briefing on Covid-19. Erişim adresi: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/>

WHO (2020b), Coronavirus Disease (Covid-19) Outbreak Situation. Erişim adresi: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) (t.y.). Yükseköğretim planlama, denetleme, akreditasyon ve koordinasyon kurulunun 18 Mart 2020 Tarih ve 29/19 Sayılı Toplantısı. Erişim adresi: <https://yodak.gov.ct/>

Extended Abstract:

In this study, we mentioned the new normal education paradigm in the reflections of the covid-19 pandemic on TRNC education and the decisions and practices taken by the Ministry of National Education and YÖDAK with the recommendations made by the education stakeholders in the current period. The developments in the transportation sector and the increase in the rates of urbanization have made lives more intertwined, and making the diseases more easily spread among people. The spread of these diseases to large masses is called “Pandemic” in the literature. Pandemic is expressed as epidemics and diseases found in almost all of an area or almost all of a group of people, animals or plants (Cambridge Dictionary, n.d.). Corona virus is a pandemic disease that is not easy to notice, has an infectious feature and can spread rapidly. The corona virus pandemic that started in Wuhan, China at the end of 2019 spread rapidly to other geographies of the world. When we look at the countries around the world, although they watched the news from China with a slight uneasiness at the beginning of the epidemic process, most of the countries remained undecided about the measure. The Chinese government announced on January 11, 2020 that this new disease has become an epidemic. The first case outside of China was detected in a Chinese citizen woman in Thailand on January 13, 2020. In the future, news about the virus started to increase rapidly and Japan became the third country where the disease was seen with the case announced on January 16, 2020. The European continent officially announced its first encounter with the virus on January 25, 2020 (Euronews, n.d.). Mongolia was the first country to close all educational institutions across the country.

In the Turkish Republic of Northern Cyprus, traditional education was suspended due to the covid-19 pandemic as of March 11, 2020, and schools were temporarily closed on the island, as in many countries of the world, in order to prevent the spread of the virus in this process. The pandemic that started at the end of 2019 has progressed to become a hurricane all over the world. Besides the existing consequences of this hurricane; It should not be overlooked that it still stands before us as a scenario that is likely to affect the whole world in socio-cultural, political, financial and many areas that we cannot predict. The educational dimension is undoubtedly caught in the middle of this hurricane and the pandemic has changed our view and interpretation of education at this point (Bozkurt & Sharma, 2020). Due to the pandemic, we are going through an unclear, even stressful time as a world. We all go through this difficult process, which shook the whole world and we feel its impact seriously in the TRNC, and we are worried about how the process will end. This process will remain in our mind as a period in which we have to change many of our habits both personally and institutionally. As a process that challenges us all, it seems inevitable to make a total effort to be able to manage the pandemic correctly, return to normal and turn the difficulties in our favor.

Due to the pandemic experienced all over the world, it is quite natural for us to experience anxiety, panic and fear as a society, but it is not possible for us to keep

children out of these negativities. Children and adolescents are likely to experience stress or anxiety reactions in the face of life events such as pandemic processes. It is natural for children to have difficulties in understanding concepts such as pandemic or virus, especially due to their cognitive development levels and limited medical knowledge. Undoubtedly, in this new order, which contains quite a lot of uncertainty, “Education” is one of the sectors most affected by the process. There is no doubt that the value of the teacher in education is much more valuable and important than the physical infrastructure or technological infrastructure of educational institutions. Distance education or continuing education with methods other than traditional approaches does not reduce the role of the teacher in the system. It is important to facilitate the access of teachers and students to learning materials in periods when education should be continued remotely, as in the pandemic process. In pandemic processes such as Covid-19, despite the possibility of schools being closed, it is important for the Ministry of National Education to ensure the continuity of the communication network with teachers, and for teachers to establish structures that will allow them to communicate among themselves and with their parents. The importance of conceptual discussions has emerged in order to prevent the negative perception that may arise towards distance education and the negativities that students and teachers who experience distance education for the first time may experience. The effectiveness of the distance education activities provided to students and the factors that affect their participation in the materials, activities and live course applications offered to students should be determined.

The pandemic process is not a process that the Ministry of National Education can overcome on its own regarding the problems to be experienced at the point of education, but it is a social process that requires every segment to do their part seriously. The primary goal of all countries where the pandemic is seen has been to ensure the uninterrupted continuation of education. During the pandemic period when schools are closed, despite the problems and deficiencies experienced within the scope of distance education applications, the Ministry of National Education and YODAK in the TRNC rapidly implemented open and distance education opportunities in order not to interrupt education at all education levels. At this point, it would not be wrong to say that they are trying to get through the process with the least damage by taking and acting with his stakeholders. During the period when educational institutions are closed due to this negative experience experienced by teachers and students during the pandemic process and then preparations for opening are made, it is important to create and implement support action plans for parents and students. During periods when schools are closed, it is necessary to take into account that the learning deficits of young children (such as preschool and primary school 1-2), and children with special needs, and hyperactivity, may increase. It is well understood, the importance of taking the necessary precautions for these students and the necessity of providing this support by governments and education stakeholders to students who cannot reach the technological infrastructure. In the TRNC, it will be beneficial to create sufficient infrastructure to ensu-

re access to the internet network throughout the country and to provide training opportunities to large masses in case of need. In this process, it has been revealed that only the scientific committee established in the field of health is not sufficient, and there is a need for an 'Education Board'. The existence of the Education Science Board, which will be composed of academicians and experts from different disciplines, will contribute to the process.

Preparing appropriate content for preschool children and children with special needs and executing them within a plan can support children in processes such as pandemics. It seems important to create virtual classes for students preparing for central exams. It is necessary to establish Distance Education Application and Research Center (UZEM) within the universities, to strengthen the infrastructure of the distance education centers and to have the equipment that will enable live lessons.